

Література:

1. Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 р. № 3425-XII (із змінами). Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 39, ст. 383. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#top>
2. Про затвердження Положення про порядок учинення нотаріальних дій в дипломатичних представництвах та консульських установах України : Наказ Міністерства юстиції України, Міністерства закордонних справ України від 27.12.2004 р. № 142/5/310 (із змінами). Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 27.12.2004 р. за № 1649/10248. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1649-04#top>
3. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань : Закон України від 15.05.2003 р. № 755-IV (із змінами). Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 31-32, ст. 263. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>
4. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень : Закон України від 01.07.2004 № 1952-IV (із змінами). Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 51, ст. 553. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15#Text>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-526-6-69>

TYPICAL INVESTIGATIVE SITUATIONS AT THE INITIAL STAGE OF INVESTIGATING AN ORGANIZED DRUG CRIME**ТИПОВІ СЛІДЧІ СИТУАЦІЇ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ РОЗСЛІДУВАННЯ ОРГАНІЗОВАНОЇ НАРКОЗЛОЧИННОСТІ**

Halai A. Yu.

*Postgraduate Student
Odesa State University
of Internal Affairs
Odesa, Ukraine*

ORCID ID: 0009-0005-5170-6497

Галай А. Ю.

*аспірант
Одеський державний університет
внутрішніх справ
м. Одеса, Україна*

ORCID ID: 0009-0005-5170-6497

Матеріали, отримані під час проведення першочергових слідчих (розшукових) дій складають доказову базу і визначають обставини вчинення злочину, проте вони можуть містити неповні відомості про механізм злочину, місце і спосіб виготовлення наркотичних засобів або психотропних речовин, надавати тільки орієнтуючу інформацію про

учасників організованої групи або злочинної організації та бути недостатніми для підтвердження участі певних осіб у організації або вчиненні злочину. На цьому етапі можуть виникати труднощі у зборі додаткових доказів або конфліктні ситуації із учасниками злочину, крім того, первинні матеріали про вчинення злочину потребують перевірки і уточнення. Усі ці фактори є підґрунтям для формування слідчих ситуацій та визначення подальшого напрямку розслідування.

Пчеліна О. В. говорить, що розслідування будь-якого кримінального правопорушення завжди обумовлюється низкою факторів, які у сукупності формують конкретні слідчі ситуації. Останні з певною періодичністю повторюються під час розкриття та розслідування кримінальних правопорушень окремого виду (групи). Тому розроблено та активно використовується ситуаційний підхід до процесу розслідування [6, с. 356-357], який дозволяє конкретизувати теоретичні та практичні узагальнення, дає можливість використовувати в слідчій діяльності інформацію, яка є оптимальною для вибору й адаптації типових рішень і засобів їх вирішення, які спрямовані на подолання складних ситуацій, що виникають по конкретному кримінальному провадженню [1, с. 306]. Метою слідчого під час розслідування є вивчення наявної інформації на початковому етапі розслідування та вжиття заходів з метою покращення слідчої ситуації шляхом постановки тактичних завдань і їх рішень за допомогою організаційно-тактичних заходів та слідчих (розшукових) дій.

Основне призначення типових слідчих ситуацій полягає у сприянні правоохоронним органам в організації процесу розслідування на відповідному етапі. Висвітлення цих ситуацій за певним злочином дозволяє здійснювати розслідування на якісно новому рівні. Передбачення настання певної ситуації та її аналіз сприяють визначенню напрямів вжиття відповідних заходів організаційного характеру з метою здійснення впливу на неї [5, с. 159]. Крім того, значення слідчої ситуації полягає в тому, що фактичні дані в їх сукупності становлять повну й об'єктивну картину події, що розслідується, на будь-який конкретний момент і дозволяють слідчому дати їм належну оцінку та ухвалити рішення про свої подальші дії, що впливають з цієї оцінки [2, с. 143]. Визначаючи слідчу ситуацію слідчий також розглядає можливі версії злочину, конкретизує тактичні завдання та можливості їх вирішення.

Зауважимо, що слідчу ситуацію доцільно вважати категорією, яка належить одночасно й до криміналістичної тактики, й до методики. Проте першочергове значення надається криміналістичній методиці, оскільки будь-яка слідча ситуація виникає на початку досудового розслідування, а слідчі дії є лише засобом розслідування. Слідчі ситуації є обов'язковим

компонентом процесу розслідування різних кримінальних правопорушень, а типова слідча ситуація – їх окремий вид [7, с. 275]. У широкому розумінні слідча ситуація – це певний стан розслідування, що характеризується наявною інформаційно-доказовою базою, та його обстановка – організаційні й психологічні умови, в яких здійснюється процес збирання й дослідження доказів. У криміналістичній тактиці слідча ситуація та її особливості (проблемність, недостатність і недостовірність інформації, стан конфліктності, психологічних стосунків, протидія розслідуванню тощо) визначають характер і спрямованість тактичних завдань і запровадження відповідних тактичних засобів для їх вирішення [3, с. 243].

На час відкриття кримінального провадження за фактом незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів Волобуєв А.Ф. виділяє такі слідчі ситуації:

1. Ситуація 1. Орган досудового розслідування (прокурор) отримує повідомлення від оперативного підрозділу про виявлені ним ознаки злочину (ст. 305–322 КК), але оперативно-розшукові заходи ще тривають, і їх припинення може негативно вплинути на результати кримінального провадження (ст. 7 п. 7 закону України «Про оперативно-розшукову діяльність»).

2. Ситуація 2. Орган досудового розслідування отримує відомості про ознаки злочину (заяву, повідомлення), але не було затримання й, відповідно, відсутній предмет злочину.

3. Ситуація 3. Орган досудового розслідування (прокурор) або безпосередньо працівник правоохоронного органу самостійно виявили відомості про ознаки злочину, зловмисника затримали з предметом злочину [4, с. 236-238].

Тіщенко В. В., Подобний О. О. зазначають, що для початкового етапу розслідування у кримінальних провадженнях щодо незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, незалежно від конкретного виду злочину, можна виділити такі ситуації:

1. Особа затримана на місці злочину за один із злочинів, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів або психотропних речовин, і визнає свою провину у вчиненому правопорушенні.

2. Є очевидні ознаки злочину, пов'язаного з незаконним обігом наркотиків, але запідозрена особа зникла, ухиляється від відповідальності.

3. Є очевидні ознаки злочину даної категорії, але конкретна особа, запідозрена в здійсненні злочину, не встановлена [2, с. 182-183].

На початковому етапі розслідування організованої наркозлочинності доцільно розглядати такі типові слідчі ситуації: 1)

перша слідча ситуація – виявлення факту збуту наркотичних засобів, психотропних речовин та їх аналогів; 2) друга слідча ситуація – виявлення факту виготовлення або виробництва наркотичних засобів або психотропних речовин за результатами проведення оперативно-розшукових заходів; 3) третя слідча ситуація – виявлено місце культивування нарковмісних рослин; 4) четверта слідча ситуація – виявлено канал постачання наркотичних засобів, психотропних речовин та їх аналогів.

Література:

1. Журавель В.А. Загальна теорія криміналістики : генеза та сучасний стан : монографія. Харків : Право, 2021. 448 с.
2. Криміналістика : навчально-методичний посібник / Тіщенко В. В., Подобний О. О. Одеса : Видавництво «Юридика», 2022. 236 с.
3. Криміналістика: підручник / за ред. В.В. Тіщенка. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2019. 556 с.
4. Криміналістика : підручник : у 2 т. Т. 2 / А.Ф. Волобуєв, О.В. Одерій, Р.Л. Степанюк та ін.; за заг. ред. А.Ф. Волобуєва. Харків, 2018. 312 с. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/6442/Kryminalistyka_Pidruchnyk_Tom%202_Kharkiv_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y
5. Пиріг І.В., Прокопов С.О. Комплекси слідчих (розшукових) дій при виявленні наркотичних засобів, що перевозяться залізничним транспортом. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2019. № 3. с. 158-162 URL: <https://er.dduvs.edu.ua/bitstream/123456789/3900/1/8.pdf>
6. Пчеліна О.В. Ситуаційна зумовленість розслідування окремих видів злочинів. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2012. № 2 (2). с. 349-358. URL: [file:///C:/Users/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8C/Downloads/2v1rtXhZ885HGGuQ8IRPmsZXM9AzcqS33%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8C/Downloads/2v1rtXhZ885HGGuQ8IRPmsZXM9AzcqS33%20(1).pdf)
7. Романенко Т.В. Типові слідчі ситуації та програми дій слідчого на початковому етапі розслідування шахрайств, учинених із використанням електронно-обчислювальної техніки. Південноукраїнський правничий часопис. 2020. № 4. С. 273-278. URL: <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2020/4/48.pdf>